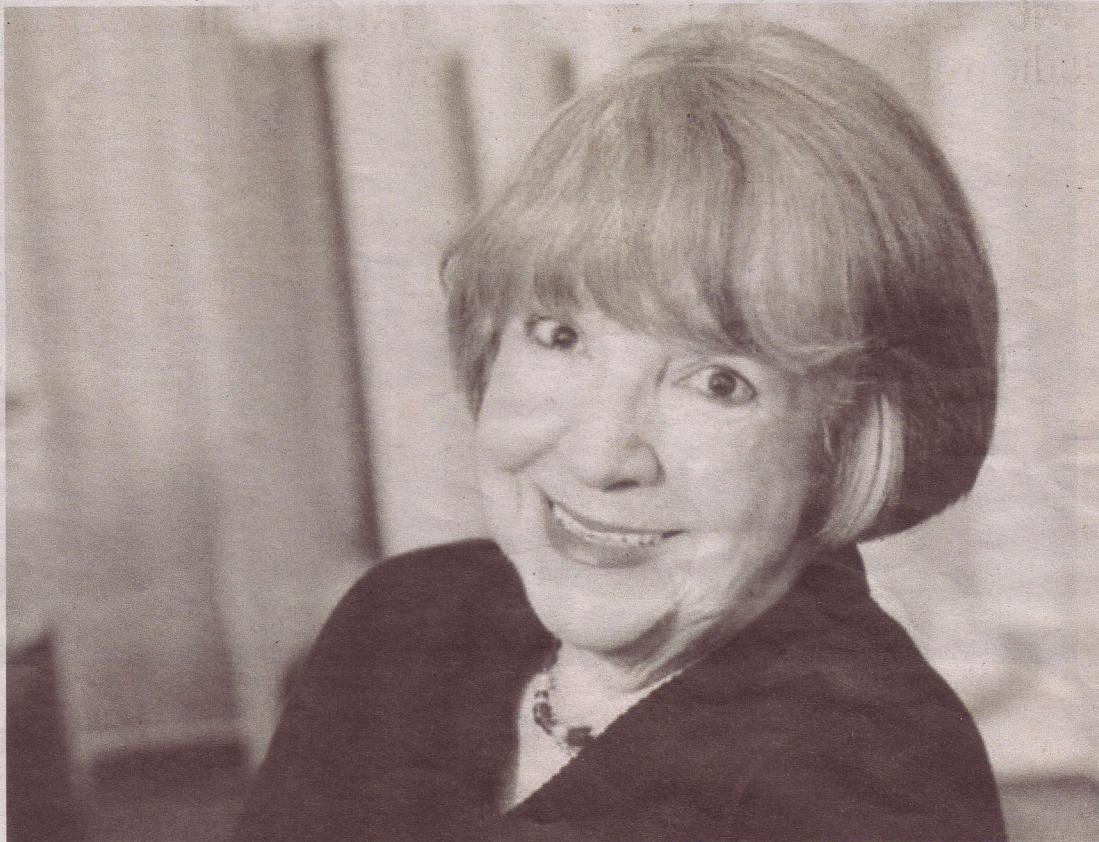
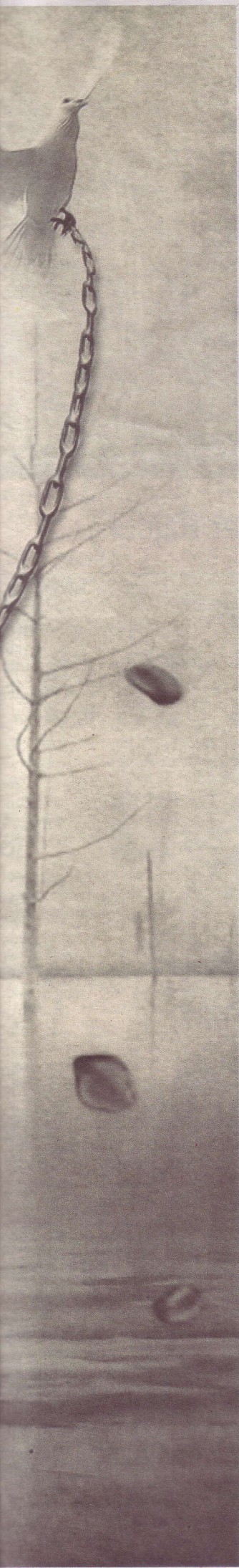

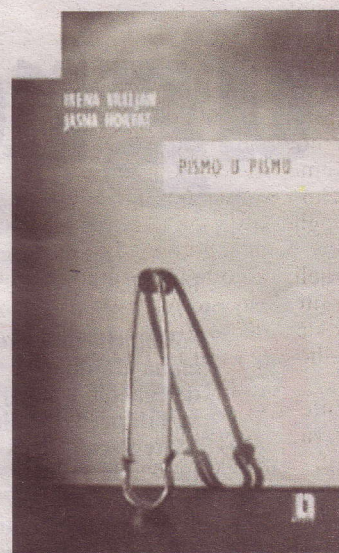

Čitajte, i učite...

Dario GRGIĆ

Iako se pisma pišu i da bi se prešućivale bitne stvari jednog životnog tkanja, rado im vjerujemo kao "autentičnijima" od uobičajenog proznog izraza. Doduše, proza je vjerojatno započela pismima, a na koncu i Mojsije je sa Sinaja sišao noseći svom narodu jedno poprilično ultimativno pismo. Veliki pisci epistola, poput G. Apollinairea ili L. Durella, zanimljiviji su što su nesvakidašnjiji - Durellova "balkanska" prepiska, nastala za vrijeme njegova službovanja po Grčkoj i Jugoslaviji, svoje vrhunce doseže kada se pisac dokraja odaje karikiranjima.

Tako i Irena Vrkljan na jednom mjestu usput konstatira kako je "najgluplje pisati o stvarnom životu". Jer, zbilja, što je - stvarni život? Prastara poslovice zbori kako je lakše solo napisati četiri knjige nego jednu "u četiri ruke", ali produkcija s vremena na vrijeme dovede u pitanje ovaj živopisni poučak. Jasna Horvat se u svome dijelu **"Pisma u pismu"** (Naklada Ljevak, Zagreb, 2008.), osvrće na vlastita čitanja Bele Hamvasa: jedan od najboljih njegovih ranih prijatelja, kojega je opisivao upravo ovdje u "Pismu..." spominjanom "Mađarskom Hiperionu", bio je pisac Karol Kerenyi. Kerenyi, iako je bio fascinantan poznavatelj simbolizama i mitologija, u svrhu dodatnog učenja ulazi u prepisku s Thomasom Mannom. Nastala pismovna razmjena dobro oslikava odnos između njih dvojice - Mann je svoj dio odradio "u leri", Kerenyi je bio gorljiv, htijući još. Irena Vrkljan ovdje nije Horvatičin Mann, iako su cijeli pasusi Horvatice svojevrsno *kerenjiziranje* Vrkljanice. Horvatice svoja pisma obilato filuje iskopinama s terena, kao da želi reći kako kod nje i proskribirani stvarni život ima cijenu, no jedino ako je preoblikovan po uzusima stvaralačke mašte, ma čija ona bila, graditeljeva, slikareva ili piščeva. Obje su spisateljice kritički intonirane spram recentnoga stanja u hrvatskoj kulturi, zgađene nad difuzno raspršenom komercijalizacijom koja začepљуje istinske stvaralačke pore. Ovdje se kao svojevrsni antijunak pojavljuje i Osijek, čiju bi literarnu reprezentaciju bilo nemoguće sastaviti, koji je spisateljski nijem i automatiziran kao kakav zombie. U pismima, dakle, ujedno i profesorice s osiječkog Ekonomskog fakulteta Jasne Horvat, on se pomalja iz slavonskog blata kao grad koji ipak ima posljednjih desetljeća uspješno potiskivani identitet. On se ovdje pojavljuje kao mjesto po kojemu Horvatice iskapa komade derutne prošlosti, što, s druge strane, kod Vrkljanice mami uzdahe želje za stanovanjem u njemu...

"Pisma u pismu" Irena Vrkljan i Jasne Horvat, istovremeno su zdenac uspomena, dnevnici čitanja i osebujno projektivno smještanje jednog grada u njegov kulturološki srednjoeuropski kontekst